

Lesbrief 'Het Witte Lint'

The White Ribbon Mile

Korte wandeling ter herdenking
aan de terugtrekking naar de Rijn
door de uiterwaarden bij de Oude
Kerk in Oosterbeek van 6 tot 27
september 2019.

Inhoudsopgave

Aanleiding: The White Ribbon Mile.....	3
Doel van deze lesbrief.....	3
Doelgroep	3
Doel van de les en het bezoek op de locatie	3
Achtergrond – Als vluchten de enige optie is	5
Lessen op school	7
Praktische tips voor tijdens de wandeling	11
Perimeterkaart 1944.....	12

Aanleiding: The White Ribbon Mile

'The White Ribbon Mile' is een korte wandeling door de uiterwaarden bij de Oude Kerk in Oosterbeek naar het herdenkingsmonument aan de Rijn. Het herinnert aan de terugtocht van Engelse, Nederlandse en Poolse soldaten na het mislukken van de Slag om Arnhem. Het traject door de uiterwaarden is gemarkeerd met een wit lint.

Voorliggende lesbrief vormt samen met de wandeling een kort onderwijsprogramma voor scholieren uit de bovenbouw van de basisschool met als titel 'Het Witte Lint'.

Doel van deze lesbrief

Deze lesbrief is een aanvulling op de wandeling door de uiterwaarden, met als doel dat bezoek een zo goed mogelijke plek te geven binnen uw lesprogramma op school. Als voorbereiding en aanvulling op de lesbrief zijn er verwerkingsopdrachten voor in de klas. Alle informatie uit de lesbrief is ook te downloaden vanaf de website www.whiteribbonmile.nl.

Doelgroep

De lesbrief is ontworpen voor kinderen uit de groepen 7 & 8 van de basisschool. Voor jonge(re) kinderen kan het verhaal van Het Witte Lint (in relatie tot de Slag om Arnhem) tot spanning leiden. Het is aan u als leerkracht hier keuzes in te maken op basis van uw eigen inzicht in de groep waaraan u lesgeeft.

Doel van de les en het bezoek op de locatie

Doel van het programma 'Het Witte Lint' (de lessen op school en de wandeling) is dat de kinderen leren dat er een verbinding bestaat tussen dat wat er in september 1944 in hun directie woonomgeving gebeurde tijdens de Slag om Arnhem en de huidige actualiteit.

De kinderen leren dat oorlog voeren vooral ook leidt tot erg veel gebeurtenissen die niet direct met de daadwerkelijke gevechtshandelingen te maken hebben. U kunt daarbij denken aan zaken als: vluchtelingen, oorlogsschade, verzorging van gewonden, keuzes moeten maken die je gewoonlijk niet hoeft te maken, goed tegenover slecht, verlies van geliefden, dagelijkse gebeurtenissen in oorlogstijd.

De focus van het project The White Ribbon Mile ligt op de terugtrekking van de geallieerde soldaten. De kinderen leren binnen dat kader concreet het volgende:

- dat de soldaten geen beroepsmilitairen waren maar gewone burgers met gewone beroepen die in het leger gingen;
- dat die soldaten kwamen om ons te bevrijden en werden verslagen door de bezetter;
- dat een groot deel van de soldaten die ons kwamen bevrijden moest vluchten onder zeer moeilijke omstandigheden;
- dat een groot deel van de soldaten die ons kwamen bevrijden gewond moest achterblijven en dat zij krijgsgevangenen werden;
- het verschil tussen vluchten als soldaat en vluchten als burger;
- dat de soldaten die over de Rijn ontsnapten zich schuldig voelden tegenover de inwoners van de gemeente Renkum en Arnhem omdat ze verloren hadden, ondanks het feit dat zij juist probeerden de oorlog te verkorten en zij Nederland wilden bevrijden;
- dat er elk jaar veel aandacht is voor de heldhaftige gebeurtenissen die plaatsvinden tijdens de Slag om Arnhem, maar dat er weinig bekend is over de terugtocht van de Engelse, Nederlandse en Poolse soldaten na het mislukken van de slag;
- dat na de Slag om Arnhem Nederland onder de rivieren bevrijd was maar de rest van Nederland niet en wat daarvan de consequenties waren (m.n. de vluchtelingengroom, de bezetter die iedereen verjaagt uit Oosterbeek en Arnhem, dat bij terugkeer alles kapot en geplunderd was);

- dat vluchten voor en door oorlog nu niet veel anders is dan dat het in 1944 was;
- dat er elders in de wereld nog steeds veel mensen op de vlucht zijn voor oorlog zoals de mensen in onze gemeente en Arnhem dat in 1944 meemaakten.

Achtergrond – Als vluchten de enige optie is

De terugtocht van Engelse, Nederlandse en Poolse soldaten over de Rijn naar Driel na het mislukken van de Slag om Arnhem mag rekenen op veel belangstelling.

Minder bekend en minder in de belangstelling staan de zware verliezen bij de snelle terugtrekking van de militairen uit Oosterbeek naar de Rijn en onder welke omstandigheden dit gebeurde.

Oude kerk Oosterbeek, september 1944

Oude kerk Oosterbeek, heden

In het holst van de nacht van maandag 25 op dinsdag 26 september 1944 moesten ruim 2.300 militairen evacueren naar de overzijde van de Rijn bij Driel. Dwars door bossen, kapotgeschoten gebouwen en de uiterwaarden moesten zij, uitgeput door de gevechten, honger en een tekort aan slaap, in de stromende regen en pikdonkere nacht, onder moordend artillerievuur, hun weg banen naar de oever van Rijn. Ze verlieten een dorp dat zwaar beschadigd was, ze verlieten hun gewonde vrienden en verloren een illusie omdat de Slag om Arnhem en het bezetten van de brug niet gelukt was. Witte linten langs de vluchtroute, afkomstig van parachutes, gaven de weg aan om bij de rivier te komen. Die linten werden daardoor een levenslijn voor de militairen; als je het lint of je voorganger kwijtraakte kon dat betekenen dat je verdwaalde of erger Een lint als levenslijn voor gewone jonge mannen, militairen.

Beeld uit de film 'Their's is the glory'

Bijna alle 2.300 van de overgebleven, voornamelijk Britse, militairen zijn naar de Rijn in de buurt van de Oude Kerk getrokken om de oversteek te maken. Helaas hebben velen deze tocht niet overleefd.

Op de plek waar de mannen aan boord van de kleine, door de genie-militairen bemande boten gingen, is in 2003 een klein monument opgericht. Dit monument is vanaf de Oude kerk en het Kerkpad normaal gesproken niet bereikbaar.

Het monument bij de Rijn, gemaakt in 2003 door Rob van der Zon

De terugtrekking en deze historische plek zijn van grote en actuele betekenis.

Feitelijk markeert deze plek het einde van de operatie Market Garden.

Maar het is niet alleen een gedenkplaats voor de vele jonge militairen die in september 1944 moesten vluchten. Het is ook een plek waar stilgestaan moet worden bij de gedachte dat vele mensen wereldwijd ook nu nog een goed heenkomen zoeken omdat zij op de vlucht zijn (voor en door oorlogsgeweld). Mensen (jong, oud, man, vrouw, kind) die ongewild hun huis of land moeten verlaten en familie en vrienden achterlaten om het eigen lijf te redden. Die op deze reis ontberingen moeten doorstaan in de vorm van oorlogsgeweld, honger, angst en onzekerheid. En voor wie vaak geen wit lint is dat kan dienen als levenslijn ...

Lessen op school

Het Witte Lint bestaat uit een voorbereidende les, een excursie en een nagesprek, die hierna worden beschreven. De kern van het lesprogramma bestaat uit een film en een wandeling en wij denken dat het niet mogelijk is deze zonder introductie en gesprekken met kinderen goed te beschouwen en te duiden. U kunt de lessen dan ook zien als een handreiking om de film en de wandeling goed te “brengen” naar de kinderen.

Uiteraard bent u als leerkracht volledig vrij om de lessen geheel naar uw eigen inzicht en mogelijkheden anders vorm te geven. Aanvullen en weglaten van activiteiten is dan ook altijd mogelijk. Overleg gerust met ons over mogelijkheden.

Bronnen

Het boek “Oosterbeek, september 1944, de terugtocht van de 1ste Airborne Divisie”, door Jan Vierdag kunt u gebruiken bij de voorbereiding van de lessen.

Zie voor meer informatie over het project “The White Ribbon Mile” www.whiteribbonmile.nl

Les 1	Introductie 'Het Witte Lint'
Omschrijving	Kennismaken met het project en het onderwerp
Voorbereiding	• Inlezen in het onderwerp: informatie lesbrief doornemen en eigen input verzamelen; • Film bekijken en klaarzetten; • Kahoot / Mentimeter klaarzetten (optioneel); • Vervolgopdracht voorbereiden om uit te kunnen leggen.
Activiteiten	<u>Uitleg lesdoel (2 minuten):</u> Geef aan wat de kinderen gaan doen en wat ze gaan leren. Zie 'Doel van de les en het bezoek op de locatie'. <u>Klassengesprek voeren (5-10 minuten):</u> Ga met de kinderen in gesprek over De Slag om Arnhem. Laat hen benoemen wat ze daar al over weten. Bespreek in elk geval ook het feit dat de geallieerden uiteindelijk verloren. Laat ook hier door de kinderen benoemen wat ze daar al van weten/vinden. Introduceer de film. <u>Film kijken (6 minuten):</u> Kijk samen met de kinderen in de klas naar de film. Zie https://whiteribbonmile.nl/activiteiten/ of via: https://www.youtube.com/watch?time_continue=9&v=OHaALo-xJYI&feature=emb_logo <u>Film nabespreken (10-15 minuten):</u> Ga met de kinderen in gesprek over datgene wat ze gezien hebben. Laat hen benoemen wat ze ervaren hebben. Stel vragen die de kinderen kunnen beantwoorden als ze goed naar de film hebben gekeken (gebruik daarvoor eventueel Kahoot of de Mentimeter). Vraag de kinderen wat ze geleerd hebben en/of wat ze nog niet snappen en geef waar nodig uitleg en toelichting. <u>Vervolg uitleggen (2 minuten):</u> Geef aan dat de kinderen (binnenkort) een wandeling gaan maken door de uiterwaarden bij de Oude Kerk in Oosterbeek naar het herdenkingsmonument aan de Rijn.
Benodigdheden	• toegang tot internet; • digibord; • film "The White Ribbon Mile"; • vragen die gesteld kunnen worden; • Kahoot / Mentimeter (optioneel) • laptops, tablets en/of mobiele telefoons (optioneel).
Tijdsduur	circa 30 minuten

Les 2	The White Ribbon Mile
Omschrijving	Wandeling door de uiterwaarden bij de Oude Kerk in Oosterbeek naar het herdenkingsmonument aan de Rijn.
Voorbereiding	• Les 1 Introductie 'Het Witte Lint' hebben uitgevoerd; • Inlezen in het onderwerp: informatie lesbrief doornemen en eigen input verzamelen; • Begeleiding voor de wandeling en het transport regelen.
Activiteit	<u>Terugkijken naar vorige les en uitleg lesdoel (5 minuten):</u> Geef aan wat de kinderen gaan doen en wat ze gaan leren. Zie 'Doel van de les en het bezoek op de locatie'. Verwijs naar de vorige les waarbij de kinderen naar de film hebben gekeken. Vraag of de kinderen naar aanleiding van de film en vooruitkijkend naar de wandeling nog vragen, informatie en/of opmerkingen hebben en ga daarover met hen in gesprek. <u>Afspraken doornemen (5-10 minuten):</u> Maak met de kinderen afspraken over de wijze waarop de wandeling moet verlopen. Vraag daarbij naar wat de kinderen verwachten en spreek eigen verwachtingen uit. Zie ook 'Praktische tips voor tijdens de wandeling'. <u>Verzamelen voor de wandeling:</u> Zie 'Praktische tips voor tijdens de wandeling' <u>Wandeling 'The White Ribbon Mile'</u> Ontvangst van de klas door een vrijwilliger. De wandeling leidt naar het monument in de vorm van een klaproos van kunstenaar Rob van der Zon. Hier horen de kinderen een verhaal van een betrokkene over de overtocht over de Rijn. Langs de wandelroute staan 9 borden met teksten over de terugtrekking uit de "Perimeter" naar de Rijn. <u>Terug naar school</u>
Nagesprek	<u>Wandeling nabespreken (10-15 minuten):</u> Ga met de kinderen in gesprek over datgene wat ze gezien en ervaren hebben tijdens de wandeling. Stel vragen die de kinderen kunnen beantwoorden als ze goed geluisterd en gekeken hebben (gebruik daarvoor eventueel Kahoot of de Mentimeter). Vraag de kinderen wat ze geleerd hebben en/of wat ze nog niet snappen en geef waar nodig uitleg en toelichting. Leg vanuit "Als vluchten de enige optie is" het verband naar de actualiteit rond vluchtelingen. <i>De terugtrekking en deze historische plek zijn van grote en actuele betekenis. Feitelijk markeert deze plek het einde van de operatie Market Garden. Maar het is niet alleen een gedenkplaats voor de vele jonge militairen die in september 1944 moesten vluchten. Het is ook een plek waar stilgestaan moet worden bij de gedachte dat vele mensen wereldwijd</i>

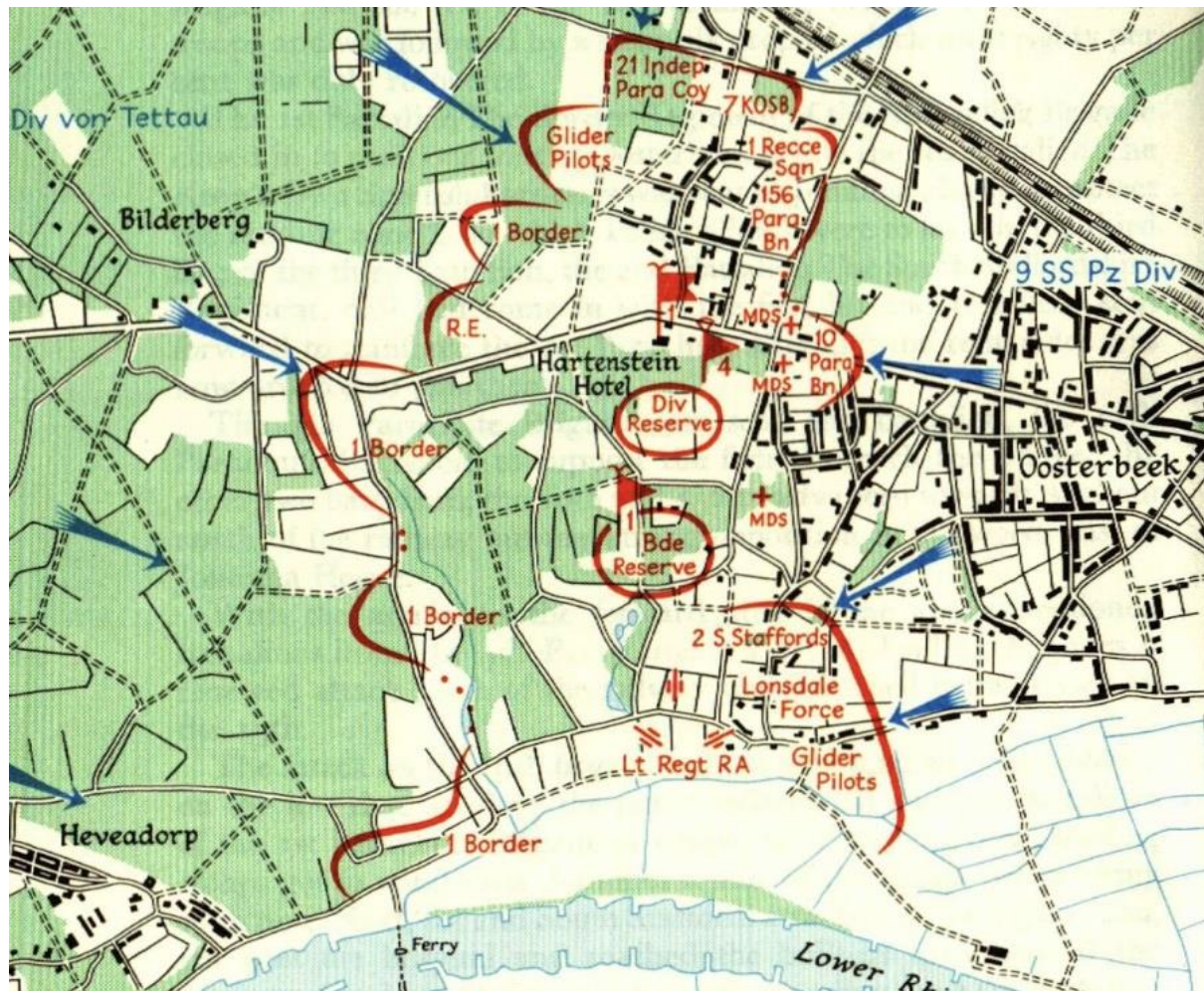
	<i>ook nu nog een goed heenkomen zoeken omdat zij op de vlucht zijn (voor en door oorlogsgeweld). Mensen (jong, oud, man, vrouw, kind) die ongewild hun huis of land moeten verlaten en familie en vrienden achterlaten om het eigen lijf te redden. Die op deze reis ontberingen moeten doorstaan in de vorm van oorlogsgeweld, honger, angst en onzekerheid. En voor wie vaak geen wit lint is dat kan dienen als levenslijn ...</i>
Benodigdheden	• Vervoermiddelen van school naar excursie; • Begeleiding kinderen.
Tijdsduur	circa 120 minuten

Praktische tips voor tijdens de wandeling

Om de schoolbezoeken tijdens en rond de wandeling goed te stroomlijnen is het van belang enkele afspraken en verwachtingen te vermelden. Op die manier verloopt de wandeling (uiteindelijk een les voor de kinderen onder begeleiding van vrijwilligers) het best. We geven u daarom de volgende richtlijnen mee.

- Leerlingen en begeleiders kunnen hun fietsen parkeren bij Oude Kerk. Auto's kunnen bij de Concertzaal geparkeerd worden.
- Van de begeleiders wordt verwacht dat:
 - zij toezicht houden op het gedrag van de kinderen;
 - zij op de hoogte zijn van de doelstelling van de wandeling;
 - zij continu bij de groep blijven meelopen tijdens de wandeling;
 - zij zo nodig helpen bij het beantwoorden van vragen e.d.
- De wandeling heeft een ingetogen karakter; er wordt stilgestaan bij een beladen onderwerp op een historische locatie. Daarnaast willen we dat de kinderen ervaren hoe het moet zijn geweest om in doodse stilte en onder zware omstandigheden te moeten vluchten terwijl (gedode) vrienden, een vernield dorp en illusies moeten worden achtergelaten. Het is prettig als de kinderen weten wat er van hen wordt verwacht. Wij vragen u dan om de kinderen van tevoren en tijdens de wandeling te willen uitleggen dat hun gedrag passend moet zijn bij de setting. Zonder te willen betuttelen en vanuit vertrouwen dat het goed zal gaan willen we u hier toch vragen voldoende bij de kinderen te benadrukken dat het niet de bedoeling is dat er gespeeld, geravot en hard gepraat wordt tijdens de wandeling, maar dat er sprake moet zijn van enige bescheidenheid en eerbied voor het verhaal, de omgeving en de betrokken vrijwilligers. Vast hartelijk dank daarvoor.

Perimeterkaart 1944

25 september 1944

